

๒. หลักสูตรออนไลน์ (TDGA e-Learning) : AI Governance & Ethics : หลักการจริยธรรม ธรรมาภิบาล และข้อกฎหมายในการประยุกต์ใช้ AI ๒/๒๕๖๙

บทนำ

AI Governance & Ethics : หลักการจริยธรรม ธรรมาภิบาล และข้อกฎหมายในการประยุกต์ใช้ AI ซึ่งหน่วยความสามารถที่เกี่ยวข้อง ตามทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการ และบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล : DT๔๐๐ หลักสูตรนี้ออกแบบมาเพื่อให้เข้าใจความสำคัญของจริยธรรมและแนวทางการกำกับดูแล AI ตั้งแต่หลักการพื้นฐาน กรณีศึกษาที่เกิดขึ้นจริง ไปจนถึงแนวทางปฏิบัติที่องค์กรสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีความรับผิดชอบ นอกจากนี้ ยังครอบคลุม กฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับ AI ทั้งในประเทศไทยและระดับสากล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบริหารความเสี่ยงและนำ AI ไปใช้ได้อย่างปลอดภัย โปร่งใส และเป็นธรรม

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

๑. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสำคัญของจริยธรรมและการกำกับดูแล AI ผ่านกรณีศึกษาต่างๆ และผลกระทบที่อาจ เกิดขึ้นต่อสังคม ธุรกิจ และชีวิตประจำวัน
๒. เพื่อทำความเข้าใจหลักการและแนวทางจริยธรรม AI ระดับสากล รวมถึงแนวทางที่ใช้ในประเทศไทย เพื่อให้สามารถ นำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม
๓. เพื่อศึกษาแนวทางการกำกับดูแล AI ในองค์กร ตั้งแต่การวางโครงสร้างการบริหาร ความรับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้อง ไปจนถึงการบริหารความเสี่ยงจากการใช้ AI
๔. เพื่อเรียนรู้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ AI ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พร้อมทำความเข้าใจช่องว่างและแนวทาง พัฒนากฎหมายเพื่อรองรับการใช้ AI อย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบ

เนื้อหาในหลักสูตร

- ส่วน ๑ - Why: ทำไมจริยธรรมและการกำกับดูแล AI ถึงสำคัญ?
- ส่วน ๒ - What: หลักการและแนวทางจริยธรรมของ AI คืออะไร?
- ส่วน ๓ - How: จะกำกับดูแลและนำ AI ไปใช้ในองค์กรอย่างไร?
- ส่วน ๔ - AI Related Laws
- ส่วน ๕ - บทสรุป

สรุปเนื้อหา

- ส่วนที่ ๑ - Why: ความสำคัญของจริยธรรมและการกำกับดูแล AI
 - ทำไมต้องมี AI Governance & Ethics : มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจถึงผลกระทบ ความเสี่ยง และความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องมีการกำกับดูแลเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อสังคมและผู้ใช้งาน
 - กรณีศึกษา (Use Cases) : การเรียนรู้ผ่านตัวอย่างสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน AI ทั้งในแง่ของความสำเร็จและความผิดพลาด เพื่อให้เห็นภาพรวมของปัญหาจริยธรรมที่อาจเกิดขึ้นได้ในทางปฏิบัติ
- ส่วนที่ ๒ - What: หลักการและแนวทางจริยธรรมของ AI
 - OECD AI Principles : ศึกษาหลักการสากล ๕ ข้อจากองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) เพื่อใช้เป็นกรอบความคิดระดับนานาชาติในการพัฒนา AI ที่ยั่งยืน มีความโปร่งใส และเคารพต่อคุณค่าของมนุษย์ จัดทำขึ้นโดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) เพื่อเป็นมาตรฐานระดับสากลในการพัฒนาและใช้งาน AI อย่างน่าเชื่อถือ ประกอบด้วยหลักสำคัญ ๕ ประการ ได้แก่ :

๑. การเติบโตอย่างครอบคลุม ความยั่งยืน และความเป็นอยู่ที่ดี : ระบบ AI ต้องถูกพัฒนาขึ้นเพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่มนุษยชาติและโลก ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการลดความเหลื่อมล้ำและรักษาสิ่งแวดล้อม

๒. สิทธิมนุษยชนและค่านิยมประชาธิปไตย : การออกแบบและใช้งาน AI ต้องเคารพในกฎหมาย คัดค้านการละเมิดสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ความเป็นส่วนตัว และต้องมีความเป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ

๓. ความโปร่งใสและความสามารถในการอธิบายได้ : องค์กรต้องเปิดเผยให้ผู้ได้รับรู้เมื่อมีการใช้งาน AI และระบบต้องสามารถสื่อสารหรืออธิบายเหตุผลเบื้องหลังการตัดสินใจหรือการประมวลผลผลลัพธ์นั้นได้อย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดความมั่นใจและตรวจสอบได้

๔. ความน่าเชื่อถือและความปลอดภัย : ระบบ AI ต้องทำงานได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ ตลอดอายุการใช้งาน และมีความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์เพื่อป้องกันความเสี่ยงหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้ใช้งาน

๕. ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ : ผู้พัฒนาและผู้ให้บริการระบบ AI (AI Actors) จะต้องมีความรับผิดชอบต่อการทำงานของระบบตามหลักการข้างต้น และต้องมีกลไกที่พร้อมให้ตรวจสอบได้เมื่อเกิดความเสียหาย

• Thailand AI Ethics Guideline (หลักจริยธรรม AI ของประเทศไทย) : เจาะลึกแนวทางและหลักจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ของประเทศไทย เพื่อให้การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสอดคล้องกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และทิศทางการพัฒนาของประเทศ กรอบจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ของไทย (ประกาศโดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม) มุ่งเน้นไปที่การสร้าง เข้มทิศ นำทางให้หน่วยงานไทยนำ AI ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างสอดคล้องกับบริบททางสังคม โดยยึดหลักสำคัญประการต่างๆ ดังนี้

๑. ความซื่อตรง : ผู้พัฒนาและใช้งาน AI ต้องมีความจริงใจ มีวัตถุประสงค์ที่ดี และมุ่งสร้างนวัตกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบหรือสร้างความเสียหายต่อสังคม.

๒. ความเป็นธรรม : ระบบ AI ต้องปราศจากอคติ (Bias) ข้อมูลที่นำมาเทรนต้องครอบคลุมไม่นำไปสู่การตัดสินใจที่เอื้อประโยชน์ หรือเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งด้วยเหตุปัจจัยด้านเพศ สีผิว ถิ่นกำเนิด หรือความเชื่อ

๓. ความเป็นส่วนตัวและข้อมูลส่วนบุคคล : การนำข้อมูลไปใช้เทรนหรือประมวลผลในระบบ AI ต้องเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูล และต้องสอดคล้องกับ กฎหมาย PDPA (พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล) อย่างเคร่งครัด โดยต้องได้รับความยินยอมอย่างถูกต้อง.

๔. การควบคุมโดยมนุษย์ : แม้ AI จะมีความฉลาดและทำงานได้โดยอัตโนมัติ แต่ในกระบวนการทำงานที่สำคัญขั้นสุดท้าย มนุษย์จะต้องยังคงมีอำนาจในการตรวจสอบ ควบคุม หรือยกเลิกคำสั่งการตัดสินใจของระบบได้เสมอ เพื่อความปลอดภัย

ส่วนที่ ๓ – How : แนวทางการกำกับดูแลและการนำ AI ไปใช้ในองค์กร

การนำ AI มาใช้ในองค์กรไม่ใช่งานทางเทคนิคเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องของโครงสร้างและการบริหารจัดการเพื่อให้องค์กรเดินหน้าได้อย่างปลอดภัยและมีทิศทางที่ชัดเจน ประกอบด้วย ๓ เสาหลัก

๑. การกำหนดโครงสร้างการกำกับดูแล (AI Governance Structure) : การวางโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ภายในองค์กร เพื่อกำหนดผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบและควบคุมดูแลการใช้ AI ให้เหมาะสม

- การตั้งคณะกรรมการ (AI Governance Committee) : องค์กรจำเป็นต้องมีตัวแทนจากหลากหลายงาน เช่น ฝ่ายไอที ฝ่ายกฎหมาย ฝ่ายปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ และฝ่ายธุรกิจ มาร่วมกันกำหนดนโยบาย

- บทบาทและความรับผิดชอบ : กำหนดให้ชัดเจนว่าใครคือผู้รับผิดชอบเมื่อระบบ AI ทำงานผิดพลาด และใครมีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของชุดข้อมูล (Data Governance)

๒. การกำหนดกลยุทธ์ในการประยุกต์ใช้ AI (AI Strategy) : การกำหนดวิสัยทัศน์ แผนงาน และกลยุทธ์ในการนำเทคโนโลยี AI มาประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า

- การประเมินความพร้อม (AI Readiness) : ตรวจสอบความพร้อมขององค์กรในเรื่องของ โครงสร้างพื้นฐานทางไอที, คุณภาพของข้อมูลที่มีอยู่ และทักษะของบุคลากร (Skillset)

- การเลือกใช้ให้ตอบโจทย์ธุรกิจ : กำหนดเป้าหมาย (KPI) และผลตอบแทนจากการลงทุนที่ชัดเจน โดยเริ่มต้นจากโครงการขนาดเล็ก (Pilot Project) ที่มีความเสี่ยงต่ำแต่เห็นผลลัพธ์เร็ว ก่อนจะขยายผลไปทั่วทั้งองค์กร

๓. การกำกับดูแลการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับ AI (AI Operation) : วิธีการควบคุมและบริหารจัดการกระบวนการทำงานในชีวิตประจำวันที่มีการพึ่งพา AI ให้มีความปลอดภัย ถูกต้อง และเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

- การทดสอบระบบก่อนใช้จริง (Testing & Validation): มีกระบวนการตรวจสอบเพื่อหาช่องโหว่ อคติ (Bias) หรือความผิดพลาดในโมเดลก่อนจะนำไปบริการลูกค้า

- การติดตามผลอย่างต่อเนื่อง (Continuous Monitoring): จัดให้มีระบบบันทึกประวัติการทำงาน และการตรวจสอบประสิทธิภาพของ AI อย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากโมเดล AI สามารถเสื่อมประสิทธิภาพลงได้ตามกาลเวลาและข้อมูลที่เปลี่ยนไป

ส่วนที่ ๔ - AI Related Laws: กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กฎหมาย AI ในประเทศไทย : ภาพรวมและความเข้าใจเกี่ยวกับตัวอย่างข้อบังคับพระราชบัญญัติ หรือกฎหมายต่างๆ ของไทยที่ส่งผลกระทบหรือควบคุมดูแลการใช้งานระบบปัญญาประดิษฐ์ (เช่น กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หรือกฎหมายดิจิทัลที่เกี่ยวข้อง) ในปัจจุบัน ประเทศไทยเริ่มมีกรอบกฎหมายและร่างข้อบังคับที่เข้ามาควบคุมดูแลการใช้งานระบบปัญญาประดิษฐ์อย่างจริงจัง เพื่อคุ้มครองประชาชนและควบคุมความเสี่ยง

๑. กฎหมายที่มีผลบังคับใช้แล้วในปัจจุบัน (กฎหมายพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง)

- PDPA (พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล): ถือเป็นกฎหมายหลักที่กระทบต่อ AI โดยตรง เพราะการพัฒนา AI ต้องใช้ข้อมูลจำนวนมาก องค์กรจึงต้องระวังเรื่องการนำข้อมูลส่วนบุคคลมาเทรนโมเดลโดยไม่ได้รับอนุญาต และสิทธิของเจ้าของข้อมูลในการปฏิเสธการตัดสินใจอัตโนมัติโดย AI (Automated Decision-Making)

- พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์: ครอบคลุมการนำ AI ไปใช้ในทางที่ผิด เช่น การสร้างเนื้อหาปลอม (Deepfake) เพื่อบิดเบือนข้อมูล สร้างความเสียหาย หรือหลอกลวงผู้อื่น

๒. ร่างกฎหมายเฉพาะด้าน AI ของประเทศไทย

- ร่างพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจบริการประยุกต์ใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์: เป็นกฎหมายที่มุ่งเน้นการควบคุม "บริการ" ที่นำ AI มาใช้ โดยจะแบ่งประเภท AI ตามระดับความเสี่ยง (Risk-based Approach) เหมือนกับกฎหมาย AI Act ของยุโรป

- ระบบ AI ที่มีความเสี่ยงสูง (เช่น การแพทย์, โครงสร้างพื้นฐาน, การเงิน, หรือการประเมินบุคคล) จะต้องถูกควบคุมอย่างเข้มงวด มีการจัดแจ้ง และมีมาตรการดูแลความปลอดภัยที่ซับซ้อนกว่า AI ทั่วไป

ส่วนที่ ๕ - บทสรุป

สรุปภาพรวม : การรวบรวมประเด็นสำคัญทั้งหมดในหลักสูตร เพื่อสร้างความตระหนักรู้และแนวทางปฏิบัติจริงในการขับเคลื่อนองค์กรด้วย AI อย่างมีจริยธรรม ปลอดภัย และถูกต้องตามกฎหมาย

(ลงชื่อ).....ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

(นางดรุณี เหมืองทอง)
เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

(นายไอลันต์ ตั้งภูมิ)
ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินชัยภูมิ

ประกาศนียบัตร

ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

ดรุณี เหมือนหลัง

ได้ผ่านการอบรมด้วยระบบการเรียนออนไลน์ในบทเรียน

AI Governance & Ethics

หลักการจริยธรรม ธรรมชาติ และข้อกฎหมายในการประยุกต์ใช้ AI

จำนวนชั่วโมงการเรียนรู้ 2:00 ชั่วโมง

โดยสถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล
ภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
ให้ ณ วันที่ 6 กันยายน 2569

Ah.

(นางไอรดา เหลืองวิไล)

รองผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

รักษาการแทนผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล

Signed by สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (DGA)
Digital Government Development Agency (Public
Organization) (DGA)
Date: 2026-09-06T17:11:58.084+07:00